

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Горянського С.В. на тему «Філософські аспекти розвитку ІТ-освіти в Україні», подану на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 033 Філософія

Робота Горянського С.В. присвячена актуальній проблемі філософського осмислення ІТ-освіти, яка в умовах сьогодення виходить далеко за межі суто технічної підготовки фахівців і стає фактором національної безпеки та культурного самозбереження. Автор вдало обирає ракурс дослідження, фокусуючись не на інструментальній, а на світоглядній складовій цифрової трансформації, справедливо наголошуючи, що в епоху постправди та інформаційних війн головною компетентністю фахівця стає здатність до критичного аналізу контенту. Робота демонструє розуміння того, як змінюється структура знання в мережевому суспільстві, і пропонує переконливу аргументацію щодо необхідності гуманітаризації технічної освіти як запобіжника від технократичного редукаціонізму.

Особливої підтримки заслуговує акцент дисертанта на проблематиці медіаграмотності, яку він розглядає не як окрему навичку, а як нову форму епістемологічної відповідальності суб'єкта. У тексті чітко простежується думка, що сучасний ІТ-фахівець є не просто творцем програмного коду, а архітектором інформаційного середовища, який має розуміти механізми маніпуляції свідомістю та соціальні наслідки своїх розробок. Автор слушно зауважує, що без належної філософської підготовки розробники можуть мимоволі ставати інструментами в руках творців дезінформації, тому інтеграція курсів з критичного мислення та медіагігієни в навчальні плани технічних університетів є не примхою, а вимогою часу.

Імпонує також те, що здобувач розглядає український контекст розвитку ІТ-освіти крізь призму глобальних викликів, зокрема інформаційного протистояння. Аналіз ролі цифрових платформ у формуванні громадської думки та конструюванні соціальної реальності виконано на високому теоретичному

рівні. Дисертант переконливо доводить, що медіаграмотність в умовах війни стає елементом когнітивної оборони, і саме система освіти має стати тим інститутом, що формує імунітет суспільства до ворожих наративів та фейків.

Водночас, високо оцінюючи теоретичний рівень роботи, вважаю за необхідне висловити декілька зауважень, які стосуються переважно практичних аспектів реалізації заявлених ідей.

По-перше, розглядаючи медіаграмотність як філософську категорію, автор дещо оминає увагою конкретні методологічні підходи до її формування у здобувачів вищої освіти технічних спеціальностей. У роботі бракує аналізу того, як саме філософські концепти критичного мислення можуть бути імплементовані у викладання суто технічних дисциплін, наприклад, при вивченні алгоритмів ранжування інформації чи принципів роботи соціальних мереж, щоб це не виглядало як абстрактне моралізаторство, відірване від професійної діяльності.

По-друге, в контексті аналізу сучасних викликів медіаграмотності недостатньо розкрито проблему синтетичного медіаконтенту, створеного за допомогою генеративного штучного інтелекту. Автор зосереджується переважно на традиційних механізмах маніпуляції та пропаганди, тоді як поява технологій дипфейк та автоматизованої генерації текстів створює принципово нові онтологічні загрози для істини, які вимагають окремої філософської рефлексії. Хотілося б побачити глибший аналіз того, як ІТ-освіта має готувати фахівців до розпізнавання та маркування контенту, створеного машинами, адже це стає ключовим викликом для інформаційної екології майбутнього.

По-третє, при розгляді когнітивних аспектів сприйняття інформації автор спирається переважно на соціально-філософські теорії, приділяючи недостатньо уваги досягненням когнітивної психології та нейробіології, які пояснюють механізми впливу цифрових медіа на мозок. Розуміння когнітивних викривлень та особливостей уваги в цифровому середовищі є невід'ємною складовою сучасної медіаграмотності. Вважаю, що інтеграція цих міждисциплінарних підходів значно посилила б аргументацію дисертанта щодо необхідності трансформації освітніх практик.

Попри висловлені зауваження, які носять дискусійний характер і спрямовані на подальший розвиток теми, дисертаційне дослідження справляє позитивне враження своєю цілісністю та науковою новизною. Автору вдалося окреслити контури нової парадигми ІТ-освіти, в центрі якої стоїть людина, здатна критично мислити та відповідально діяти в складному інформаційному світі. Робота є самостійним, завершеним дослідженням, що вносить вагомий вклад у розвиток філософії освіти.

Враховуючи викладене, вважаю, що дисертаційна робота «Філософські аспекти розвитку ІТ-освіти в Україні» відповідає всім вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор, Горянський С.В., заслуговує на присудження наукового ступеня. Варто зазначити, що представлене дисертаційне дослідження повністю відповідає всім чинним нормативно-правовим актам Міністерства освіти і науки України, зокрема наказу № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (з наступними змінами) та Постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, що регламентує порядок присудження ступеня доктора філософії.

Рецензент:

доктор філософії (PhD),

старший викладач кафедри методології

та методики навчання суспільних дисциплін

Українського державного університету

імені Михайла Драгоманова

